

Krøblingen

Der var en gammel Herregaard med unge, prægtige Herregaardsfolk. Rigdom og Velsignelse havde de, fornøie sig vilde de og Godt gjorde de. Alle Mennesker vilde de gjøre glade som de selv vare det.

Juleaften stod et deiligt pyntet Juletræ i den gamle Riddersal, hvor da Ilden brændte i Kaminerne og der var hængt Granqviste om de gamle Skilderier. Her samledes Herskabet og Gjesterne, der blev Sang og Dands.

Tidligere paa Aftenen var allerede Juleglæde i Folkestuen. Ogsaa her stod et stort Grantræ med tændte røde og hvide Lys, smaa Danebrogsflag, udklippede Svaner og Fiskenet af broget Papir fyldte med »Godtgodter«. De fattige Børn fra Sognet vare indbudne; hver havde sin Moder med. Hun saae ikke meget hen til Træet, hun saae hen til Julebordene, hvor der laae Uldent og Linned, Kjoletøi og Buxetøi. Ja derhen saae Mødrene og de voxne Børn, kunde de bitte Smaa strakte Hænderne mod Lysene, Flitterguldet og Fanerne.

Hele den Forsamling kom tidligt paa Eftermiddagen, fik Julegrød og Gaasesteg med Rødkaal. Naar saa Juletræet var seet og Gaverne uddeelte, fik hver et lille Glas Punsch og æblefyldte Æbleskiver.

De kom hjem i deres egen fattige Stue, og der blev talt om »den gode Levemaade«, det vil sige Fødevarerne, og Gaverne bleve endnu engang rigtigt besete.

Der var nu *Have-Kirsten* og *Have-Ole*. Gifte med hinanden havde de Huset og det daglige Brød ved at luge og grave i Herregaardshaven. Hver Julefest fik de deres gode Deel af Foræringerne; de havde ogsaa fem Børn, alle fem bleve klædte op af Herskabet.

»Det er godgjørende Folk, vort Herskab!« sagde de. »Men de have da ogsaa Raad til det, og de have Fornøielse deraf!«

»Her ere komne gode Klæder at slide for de fire Børn!« sagde *Have-Ole*. »Men hvorfor er her ikke Noget til Krøblingen? Ham pleie de dog ogsaa at betænke, skjøndt han ikke er med ved Gildet!«

Det var det ældste af Børnene, de kaldte »Krøblingen«, han havde ellers Navnet *Hans*.

Som Lille var han det flinkeste og livligste Barn, men saa blev han med Eet »slat i Benene«, som de kaldte det, han kunde ikke staae eller gaae og nu laae han til Sengs paa femte Aar.

»Ja, Noget fik jeg jo ogsaa til ham!« sagde Moderen. »Men det er ikke Noget videre, det er bare en Bog, han kan læse i!«

»Den skal han ikke blive fed af!« sagde Faderen.

Men glad ved den blev *Hans*. Han var en rigtig opvakt Dreng, der gjerne læste, men brugte ogsaa sin Tid til Arbeide, for saavidt som han, der altid maatte ligge til Sengs, kunde gjøre Gavn. Han var nævenyttig, brugte sine Hænder, strikkede Uldstrømper, ja hele Sengetæpper; Fruen paa Gaarden havde rost og kjøbt dem.

Det var en Eventyrbog, *Hans* havde faaet; i den var Meget at læse, Meget at tænke over.

»Den er ikke til noget Slags Nytte her i Huset!« sagde Forældrene. »Men lad ham læse, saa gaaer den Tid, han kan ikke altid binde Hoser!«

Foraaret kom; Blomster og Grønt begyndte at spire, Ukrudt med, som man jo nok kan kalde Nælderne, uagtet der staaer saa kjønt om dem i Psalmen:

»Gik alle Konger frem i Rad,

I deres Magt og Vælde,
De mægted' ei det mindste Blad
At sætte paa en Nælde.«

Der var Meget at gjøre i Herregaardshaven, ikke blot for Gartneren og hans Lærlinger, men ogsaa for *Have-Kirsten* og *Have-Ole*.

»Det er et heelt Slid!« sagde de, »og have vi saa revet Gangene og faaet dem rigtigt pene, saa trædes de strax ned igjen. Her er et Rykind med Fremmede paa Herregaarden. Hvor det maa koste! men Herskabet er rige Folk!«

»Det er løierligt fordeelt!« sagde *Ole*. »Vi ere Alle Vor Herres Børn, siger Præsten. Hvorfor da saadan Forskjel!«

»Det kommer fra Syndefaldet!« sagde *Kirsten*.

Derom talte de igjen om Aftenen, hvor *Krøbling-Hans* laae med Eventyrbogen.

Trange Kaar, Slid og Slæb, havde gjort Forældrene haarde i Hænderne men ogsaa haarde i deres Dom og Mening; de kunde ikke magte den, ikke klare den, og talte sig nu mere gnavne og vrede.

»Somme Mennesker faae Velstand og Lykke, Andre kun Fattigdom! Hvorfor skal vore første Forældres Ulydighed og Nysgjerrighed gaae ud over os. Vi havde ikke baaret os saaledes ad som de To!«

»Jo vi havde!« sagde lige med Eet *Krøbling-Hans*. »Det staaer Altsammen her i denne Bog!«
»Hvad staaer i Bogen?« spurgte Forældrene.

Og *Hans* læste for dem det gamle Eventyr om *Brændehuggeren* og *hans Kone*: de skjendte ogsaa over Adams og Evas Nysgjerrighed, der var Skyld i deres Ulykke. Saa kom Landets Konge forbi. »Følg hjem med!« sagde han, »saa skal I faae det lige saa godt som jeg, syv Retter Mad og en Skue-Ret. Den er i lukket Terrin, den maae I ikke røre, for saa er det forbi med Herrelivet!« »Hvad kan der være i Terrinen?« sagde Konen. »Det kommer ikke os ved!« sagde Manden. »Ja jeg er ikke nysgjerrig!« sagde Konen, »jeg gad bare vide, hvorfor vi ikke tør løfte Laaget; der er vist noget Delicat!« »Bare der ikke er nogen Mechanik ved!« sagde Manden, »saadan et Pistolskud, der knalder af og vækker hele Huset!« »Eia!« sagde Konen og rørte ikke ved Terrinen. Men om Natten drømte hun, at Laaget selv løftede sig, der kom en Duft af den deiligste Punsch, som man faaer den ved Bryllupper og Begravelser. Der laae en stor Sølvskilling med Indskrift: »Drikke I af denne Punsch, saa blive I de to Rigeste i Verden og alle andre Mennesker blive Stoddere!« – og saa vaagnede Konen i det Samme og fortalte Manden sin Drøm. »Du tænker for meget paa den Ting!« sagde han. »Vi kunne jo lette med Lempe!« sagde Konen. »Med Lempe!« sagde Manden. Og Konen løftede ganske sagte Laaget. – Da sprang der to smaa vevre Muus ud og væk vare de i et Musehul. »God Nat!« sagde Kongen. »Nu kunne I gaae hjem og lægge Eder i Eders Eget. Skjend ikke meer paa *Adam* og *Eva*, I selv have været lige saa nysgjerrige og utaknemmelige!« –

»Hvorfra er den Historie der kommen i Bogen?« sagde *Have-Ole*! »Det er ligesom den skulde gjelde os. Den er meget til Eftertænkksomhed!«

Næste Dag gik de igjen paa Arbeide; de bleve ristede af Solen og vaade til Skindet af Regnveiret; inde i dem vare gnavne Tanker, dem tyggede de Drøv paa.

Det var endnu lys Aften hjemme, de havde spiist deres Melkegrød.

»Læs for os igjen Historien om *Brændehuggeren*,« sagde *Have-Ole*.

»Der er saa mange yndelige i den Bog!« sagde *Hans*. »Saa mange, I ikke kjende!«

»Ja dem bryder jeg mig ikke om!« sagde *Have-Ole*. »Jeg vil høre den, jeg kjender!«

Og han og Konen hørte den igjen.

Meer end een Aften kom de tilbage til den Historie.

»Rigtigt klare mig det Hele, kan den dog ikke!« sagde *Have-Ole*. »Det er med Menneskene som med sød Melk, den skjørner; nogle blive til fiin Skjørst, og andre til den tynde, vandede Valle! somme Folk have Lykke i enhver Ting, sidde til Høibords alle Dage og kjende hverken Sorg eller Savn!«

Det hørte *Krøbling-Hans*. Sølle var han i Benene, men kløgtig i Hovedet. Han læste op for dem af Eventyrbogen, læste om »*Manden uden Sorg og Savn*.« Ja hvor var han at finde og findes maatte han:

Kongen laae syg og kunde ikke helbredes, uden ved at blive iført den Skjorte, som var bleven baaret og slidt paa Kroppen af et Menneske, der i Sandhed kunde sige, at han aldrig havde kjendt Sorg eller Savn.

Bud blev sendt til alle Verdens Lande, til alle Slotte og Herregaarde, til alle velstaaende og glade Mennesker, men naar man rigtig frittede ud, havde dog hver af dem prøvet Sorg og Savn.

»Det har jeg ikke«, sagde Svinehyrden, der sad paa Grøften, loe og sang. »Jeg er det lykkeligste Menneske!«

»Giv os da din Skjorte,« sagde de Udsendte, »den skal Du faae betalt med et halvt Kongerige.«

Men han havde ingen Skjorte, og kaldte sig dog det lykkeligste Menneske.

»Det var en fiin Karl!« raabte *Have-Ole*, og han og hans Hustru loe, som de ikke havde leet i Aar og Dag.

Da kom Skoleholderen forbi.

»Hvor I ere fornøiede!« sagde han, »det er sjeldent Nyt her i Huset. Har I vundet en Ambe i Lotteriet?«

»Nei, det er ikke af det Slags!« sagde *Have-Ole*. »Det er *Hans*, der læste for os af *Eventyrbogen*, han læste om »*Manden uden Sorg og Savn*«, og den Karl han havde ingen Skjorte. Det tør op for Øinene, naar man hører Sligt, og det af en trykt Bog. Hver har nok sit Læs at trække; man er ikke ene om det. Heri er altid en Trøst!«

»Hvorfra har I den Bog?« spurgte Skoleholderen.

»Den fik vor *Hans* ved Juletid for over et Aar siden. Herskabet gav ham den. De veed, han har saadan Lyst til Læsning og er jo Krøbling! Vi havde den Gang heller seet, at han havde faaet to Blaarlærreds Skjorter. Men Bogen er mærkelig, den kan ligesom svare paa Ens Tanker!« Skoleholderen tog Bogen og aabnede den.

»Lad os faae den samme Historie igjen!« sagde *Have-Ole*, »jeg har den endnu ikke rigtig inde. Saa maa han ogsaa læse den anden om *Brændehuggeren*!«

De to Historier vare og bleve nok for *Ole*. De vare som to Solstraaler ind i den fattige Stue, ind i den forkuede Tanke, som lod dem være tvære og gnavne.

Hans havde læst den hele Bog, læst den mange Gange. Eventyrene bare ham ud i Verden, der hvor han jo ikke kunde komme, da Benene ikke bare ham.

Skoleholderen sad ved hans Seng; de talte sammen, og det var fornøieligt for dem begge To. Fra den Dag kom Skoleholderen oftere til *Hans*, naar Forældrene vare paa Arbeide. Det var som en Fest for Drengen, hver Gang han kom. Hvor lyttede han efter, hvad den gamle

Mand fortalte ham, om Jordens Størrelse og mange Lande, og at Solen var dog næsten en halv Million Gange større end Jorden og saa langt borte, at en Kanonkugle, i sin Fart, brugte fra Solen til Jorden hele fem og tyve Aar, medens Lysstraalerne kunde naae Jorden i otte Minutter.

Om alt Dette veed nu hver dygtig Skoledreng Besked, men for *Hans* var det nyt og endnu vidunderligere end Alt, hvad der stod i Eventyrbogen.

Skoleholderen kom et Par Gange om Aaret til Bords hos Herskabet, og ved en saadan Leilighed fortalte han, hvilken Betydning Eventyrbogen havde i det fattige Huus, hvor alene to Historier i den vare blevne til Vækkelse og Velsignelse. Den svagelige, flinke, lille Dreng havde ved sin Læsning bragt Eftertanke og Glæde i Huset.

Da Skoleholderen tog hjem fra Herregaarden, trykkede Fruen ham et Par blanke Sølvdalere i Haanden til lille *Hans*.

»De maae Fader og Moder have!« sagde Drengen, da Skoleholderen bragte ham Pengene. Og *Have-Ole* og *Have-Kirsten* sagde: »*Krøbling-Hans* er dog ogsaa til Gavn og Velsignelse!« Et Par Dage efter, Forældrene vare ved Arbeide paa Herregaarden, holdt Herskabsvognen udenfor; det var den hjertensgode Frue, som kom, glad over, at hendes Julegave var bleven til saadan Trøst og Fornøielse for Drengen og Forældrene.

Hun medbragte fiint Brød, Frugt og en Flaske sød Saft; men hvad der var endnu fornøieligere, hun bragte ham, i forgyldt Buur, en lille sort Fugl, der kunde fløite ganske yndeligt. Buret med Fuglen blev sat op paa den gamle Dragkiste, et Stykke fra Drengens Seng, han kunde see Fuglen og høre den; ja Folk heelt ude paa Landeveien kunde høre dens Sang.

Have-Ole og *Have-Kirsten* kom først hjem efter at Fruen var kjørt bort; de fornåm, hvor glad *Hans* var, men syntes dog, at der kun var Besværlighed ved den Gave, der var givet.

»Rige Folk tænke nu ikke saa vidt om!« sagde de. »Skal vi nu ogsaa have den at passe. *Krøbling-Hans* kan jo ikke gjøre det. Enden bliver at Katten tager den!«

Otte Dage gik, der gik endnu otte; Katten havde i den Tid mange Gange været i Stuen, uden at skræmme Fuglen, endsige at gjøre den Fortræd. Da hændte der sig en stor Begivenhed. Det var Eftermiddag, Forældrene og de andre Børn vare paa Arbeide, *Hans* ganske alene; Eventyrbogen havde han i Haanden og læste om Fiskerens Kone, der fik alle sine Ønsker opfyldte; hun vilde være Konge, det blev hun; hun vilde være Keiser, det blev hun; men saa vilde hun være den gode Gud, – da sad hun igjen i Muddergrøften, hun var kommen fra.

Den Historie havde nu slet ingen Hentydning til Fuglen eller Katten, men det var just den Historie, han læste i, da Begivenheden indtraf; det huskede han altid siden.

Buret stod paa Dragkisten, Katten stod paa Gulvet og saae stift med sine grøngule Øine op paa Fuglen. Der var Noget i Kattens Ansigt, som om den vilde sige til Fuglen: »Hvor Du er yndig! jeg gad æde Dig!«

Det kunde *Hans* forstaae; han læste det lige ud af Kattens Ansigt.

»Væk, Kat!« raabte han. »Vil Du see til at komme ud af Stuen!«

Det var som den tog sig sammen til at springe.

Hans kunde ikke naae den, havde ikke Andet at kaste efter den, end sin kjæreste Skat, Eventyrbogen. Den kastede han, men Bindet sad løst, det fløi til een Side, og Bogen selv med alle sine Blade fløi til en anden Side. Katten gik med langsomme Trin lidt tilbage i Stuen og saae paa *Hans*, ligesom den vilde sige:

»Bland Dig ikke i den Sag, lille *Hans!* jeg kan gaae og jeg kan springe, Du kan ingen af Delene!«

Hans holdt Øie med Katten og var i stor Uro; Fuglen blev ogsaa urolig. Intet Menneske var der at kalde paa; det var som om Katten vidste det; den lavede sig igjen til at springe. *Hans* viftede med sit Sengetæppe, Hænderne kunde han bruge; men Katten brød sig ikke om Sengetæppet; og da ogsaa det var kastet efter den, uden Nytte, satte den i eet Spring op paa Stolen og ind i Vindueskarmen, her var den Fuglen nærmere.

Hans kunde fornemme sit eget varme Blod i sig, men det tænkte han ikke paa, han tænkte kun paa Katten og Fuglen; ude af Sengen kunde Drengen jo ikke hjælpe sig, staae paa Benene kunde han ikke, gaae endnu mindre. Det var som om hans Hjerte vendte sig inden i ham, da han saa Katten springe fra Vinduet lige hen paa Dragkisten, støde til Buret saa at det væltede. Fuglen flagrede forvildet om derinde.

Hans gav et Skrig, der gik et Ryk i ham, og uden at tænke derved, sprang han ud af Sengen, hen mod Dragkisten, rev Katten ned, og holdt fast i Buret, hvor Fuglen var som i stor Forfærdelse. Han holdt Buret i Haanden og løb med det ud af Døren ud paa Veien.

Da strømmede Taarerne ham ud af Øinene; han jublede og raabte ganske høit: »Jeg kan gaae! Jeg kan gaae!«

Han havde faaet sin Førlighed igjen; Sligt kan hænde og med ham hændte det.

Skoleholderen boede tæt ved; til ham løb han ind paa sine bare Fødder, kun i Skjorte og Trøie og med Fuglen i Buret.

»Jeg kan gaae!« raabte han. »Herre, min Gud!« og han hulkede i Graad af bare Glæde.

Og Glæde blev der i Huset hos *Have-Ole* og *Have-Kirsten*. »Gladere Dag kunne vi ikke opleve!« sagde de begge To.

Hans blev kaldet op paa Herregaarden; den Vei havde han ikke gaaet i mange Aar; det var som om Træerne og Nøddebuskene, dem han saa godt kjendte, nikkede til ham og sagde: »Goddag, *Hans!* velkommen herude!« Solen skinnede ham ind i Ansigtet, lige ind i Hjertet. Herskabet, de unge, velsignede Herregaardsfolk, lod ham sidde hos sig og saa ligesaa glade ud, som om han kunde have været af deres egen Familie.

Gladest var dog Herskabsfruen, som havde givet ham Eventyrbogen, givet ham den lille Sangfugl, den var nu rigtignok død, død af Skrækken, men den havde været ligesom Midlet til hans Helbredelse, og Bogen havde været ham og Forældrene til Vækkelse; den havde han endnu, den vilde han gemme og læse, om han blev nok saa gammel. Nu kunde han ogsaa være dem hjemme til Gavn. Han vilde lære et Haandværk, helst blive Bogbinder, »thi,« sagde han, »saa kan jeg faae alle nye Bøger at læse!«

Ud paa Eftermiddagen kaldte Herskabsfruen begge Forældrene op til sig. Hun og hendes Huusbond havde talt sammen om *Hans*; han var en from og flink Dreng, havde Læselyst og Nemme. Vor Herre er altid for en god Sag.

Den Aften kom Forældrene rigtig glade hjem fra Gaarden, især *Kirsten*, men Ugedag efter græd hun, for da reiste lille *Hans*; han var kommen i gode Klæder; han var en god Dreng; men nu skulde han over det salte Vand, langt bort, sættes i Skole, en latinsk, og der vilde gaae mange Aar, før de saa ham igjen.

Eventyrbogen fik han ikke med, den vilde Forældrene beholde til Minde. Og Fader læste tidt i den, men aldrig uden de to Historier, for dem kjendte han.

Og de fik Breve fra *Hans*, det ene gladere end det andet. Han var hos rare Mennesker, i gode Kaar; og allerfornøieligst var det at gaae i Skole; der var saa Meget at lære og vide; han ønskede nu bare at blive hundrede Aar og saa en Gang Skoleholder.

»Om vi skulle opleve det!« sagde Forældrene, og de trykkede hinanden i Hænderne, som ved Altergang.

»Hvad der dog er hændet *Hans*!« sagde *Ole*. »Vor Herre tænker ogsaa paa Fattigmands Barn! just med Krøblingen skulde det vise sig! er det ikke som om *Hans* kunde læse det op for os ud af Eventyrbogen!«